

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

вченою радою університету
протокол № 12 від 22 травня 2018 р.
наказ ректора № 149-р від 22.05.2018 р.

із змінами і доповненнями, затвердженими
вченою радою університету
протокол № 6 від 24 січня 2023 р.
наказ ректора № 22-р від 24.01.2023 р.

із змінами і доповненнями, затвердженими
вченою радою університету
протокол № 16 від 09 липня 2024 р.
наказ в.о. ректора № 216-р від 09.07.2024 р.

В.о. ректора

Надія ДРОБИК

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ЗАПОБІГАННЯ І ВИЯВЛЕННЯ ПЛАГІАТУ ТА ІНШИХ ВИДІВ
АКАДЕМІЧНОЇ НЕЧЕСНОСТІ У НАВЧАЛЬНІЙ ТА НАУКОВО-
ДОСЛІДНІЙ РОБОТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

Тернопіль – 2024

1. Загальні положення

1.1. Положення про запобігання і виявлення плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (далі – Положення ТНПУ) розроблене відповідно до ст. 32 ЗУ «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII, де зазначено, що вищі навчальні заклади зобов'язані вживати заходів, у тому числі шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності а також відповідно до Цивільного кодексу України, ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 - XII, інших нормативних документів та Статуту Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Правил внутрішнього розпорядку ТНПУ, Положення про організацію освітнього процесу Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, українського («Положення про запобігання плагіату та впровадження практики належного цитування у навчальному процесі НаУКМА», «Положення про запобігання плагіату й коректне застосування цитат у навчальному процесі УКУ», ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», «Кодекс честі НТУУ КПІ») і міжнародного досвіду запобігання плагіату.

1.2. Це Положення:

– регулює застосування загальних засад та правил наукової етики в письмових роботах та наукових дослідженнях здобувачів вищої освіти всіх освітніх рівнів та форм навчання, бакалаврів, аспірантів, докторантів ТНПУ;

– визнає академічну й професійну етику та повагу до авторських прав ключовими засадами організації навчального процесу й науково-дослідної роботи та покликане сприяти впровадженню практики належного цитування шляхом закріплення визначення поняття та форм плагіату, інших видів академічної нечесності, методів запобігання його поширенню, процедури розгляду та фіксування фактів плагіату, а також наслідків його вчинення в межах ТНПУ;

– має на меті підвищення якості організації навчального процесу, рівня дисципліни здобувачів вищої освіти при виконанні навчальних завдань у вигляді письмових робіт, а також забезпечення дотримання студентами, магістрантами, аспірантами та докторантами ТНПУ вимог щодо оформлення письмових робіт і наукових досліджень та встановлення відповідальності за їхнє порушення.

2. Визначення плагіату та інших видів академічної нечесності

2.1. У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:

– *здобувачі вищої освіти* – особи, які навчаються у вищому навчальному закладі на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного

ступеня і кваліфікації (ст. 1 ЗУ “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556-VII)

- *плагіат* – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 50 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 - XII).
- *академічний плагіат* – навмисне відтворення здобувачем вищої освіти у письмовій або електронній формі чужого твору, опублікованого на паперовому або офіційно оприлюдненого на електронному носії, повністю або частково, під своїм іменем без посилання на автора (ст. 69 ЗУ “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556-VII);
- *письмова робота* здобувача вищої освіти – будь-яке письмове завдання, що виконується ним у ТНПУ в межах навчального процесу під час проміжного або підсумкового контролю знань відповідно до програми навчальної дисципліни, а також під час державних іспитів. До письмових робіт належать реферати, контрольні роботи, тези, курсові, бакалаврські й магістерські роботи, звіти про результати практик тощо;
- *цитата* – порівняно короткий уривок з наукового, методичного або будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов’язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження, зафіксувати аналогічні рішення для подальшої модернізації, продемонструвати попередні результати досліджень інших авторів або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні. (ст. 1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 - XII);
- *оприлюднення* – це подання працівником свого твору викладачу (на кафедрі) або його публічна презентація; публічне оприлюднення результатів наукового дослідження у формі публікації на паперових чи електронних носіях інформації й у засобах масової інформації або ж подання цих результатів на кафедрі, в деканат/дирекцію, ректорат, відділи ТНПУ тощо чи їх публічна презентація, що здійснена за згодою автора чи іншого суб’єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо (ст. 1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 - XII).

2.2. Плагіатом вважається:

- дослівне відтворення чи копіювання тексту (послідовності набору не менше відповідної довжини шилінга (фраза яку перевіряє програма з заданої кількості слів) з книг, статей, Інтернет-ресурсів чи інших джерел без чіткого виокремлення копійованого тексту та посилання на автора (джерело);
- перефразування частин тексту інших авторів зі зміною порядку слів або наслідування структури їхньої аргументації без посилання на джерело;

- внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів в них тощо) та без належного оформлення цитування;
- оприлюднення твору, написаного третьою особою на замовлення здобувача вищої освіти;
- списування письмових робіт інших здобувачів вищої освіти.
- компіляція – створення значного масиву тексту шляхом копіювання із різних джерел без внесення в нього правок, посилань на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

2.3. Серед інших видів академічної нечесності, окрім плагіату, слід згадати такі:

– *шахрайство, а саме:*

- фальсифікація або фабрикація інформації, наукових результатів та наступне використання їх в академічній роботі;
- підробка підписів у офіційних документах (залікових книжках, актах, звітах, угодах тощо);
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалки, мікронавушники, телефони, планшети тощо);
- посилання на джерела, які не використовувалися в роботі;
- списування (реплікація) при складанні будь-якого виду підсумкового або поточного контролю;
- проходження процедур контролю знань підставними особами;
- здавання різними особами одних і тих же робіт (з однаковим змістом);

– *несанкціонована співпраця, а саме:*

- надання допомоги для здійснення акту академічної нечесності – навмисна та усвідомлена допомога або спроба допомоги іншому вчинити акт академічної нечесності;
- придбання у інших осіб чи організацій з наступним поданням як своїх власних результатів навчальної та наукової діяльності (звітів, рефератів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та магістерських робіт, есе, статей, монографій, навчальних посібників тощо);

– *пропонування чи отримання неправомірної винагороди* при оцінюванні результатів успішності виконання навчальних чи дослідницьких завдань;

– *використання родинних або службових зв'язків* для отримання позитивної або вищої оцінки при складанні будь-якого виду підсумкового контролю або переваг у роботі.

3. Перелік робіт та порядок їх перевірки на академічний плагіат

3.1. В Університеті перевірці на академічний плагіат підлягають:

- навчальні (курскові роботи, реферати тощо), кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти I-II ступенів вищої освіти (бакалавр, магістр), статті,

інші публікації. Контроль перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють завідувачі кафедр;

- рукописи статей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів, наукові (анотовані) звіти.

- дисертаційні роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії, доктора наук. Контроль організації перевірки здійснюють секретарі спеціалізованих вчених рад.

Контроль організації перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють декани факультетів, головні редактори наукових журналів, голови спеціалізованих вчених рад, керівники структурних підрозділів;

3.2. Перевірка на академічний плагіат здійснюється на етапі представлення матеріалів робіт для розгляду на засіданні кафедри, редакційної колегії, вченої ради структурного підрозділу, спеціалізованої ради та/або під час перевірки повідомлення про порушення академічної доброчесності. Роботи що підлягають перевірці на наявність академічного плагіату, надаються авторами та особами, що звернулися із повідомленнями про порушення академічної доброчесності в електронному вигляді у представлених форматах: *.doc, *.docx, *.rtf, *.pdf.

3.3. Цим Положенням встановлюються такі показники оригінальності текстів для здобувачів першого та другого рівнів вищої освіти:

- **текст вважається оригінальним** (висока унікальність),
робота допускається до захисту або опублікування **80% - 100%;**

- **оригінальність задовільна** (середня унікальність),
слід пересвідчитись у наявності посилань на
першоджерела, робота потребує доопрацювання
та повторної перевірки **50% - 79%;**

- **оригінальність незадовільна** (низька унікальність),
слід пересвідчитись у наявності посилань на
першоджерела, робота відхиляється без права
подальшого розгляду **менше 50%.**

Для здобувачів третього рівня вищої освіти:

- **текст вважається оригінальним** (висока унікальність),
робота допускається до захисту або опублікування **90% - 100%;**

- **оригінальність задовільна** (середня унікальність),
слід пересвідчитись у наявності посилань на
першоджерела, робота потребує доопрацювання
та повторної перевірки **60% - 89%;**

- **оригінальність незадовільна** (низька унікальність),
слід пересвідчитись у наявності посилань на
першоджерела, робота відхиляється без права
подальшого розгляду **менше 60%.**

3.4. За результатами перевірки автору (авторам) роботи надається довідка (електронний звіт з системи антиплагіат), яка додається на захисті до роботи (вдруковується сторінка із зазначеним процентом авторського тексту).

3.5. Для здобувачів вищої освіти ТНПУ першого та другого освітнього рівнів перевірка на академічний плагіат здійснюється безкоштовно. Для здобувачів вищої освіти третього (освітнього-наукового) рівня та докторантів перевірка на академічний плагіат здійснюється безкоштовно за умови подачі дисертаційного дослідження до спеціалізованої вченої ради до завершення навчання. Для працівників ТНПУ перевірка робіт на антиплагіат є безкоштовною. У всіх інших випадках здійснюється відшкодування витрат за перевірку дисертаційних робіт антиплагіатними системами відповідно до «Порядку надання платних освітніх послуг державними та комунальними навчальними закладами», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, Міністерства економіки, Міністерства фінансів України від 23.07.2010 р. № 736/902/758.

3.6. У разі незгоди з результатами перевірки автор (автори) роботи має (мають) право подати на апеляцію. Здобувачі вищої освіти першого та другого освітнього рівнів подають апеляцію на ім'я декана відповідного факультету (для студентів) у триденний термін після оголошення результатів перевірки. У цьому випадку за дорученням ректора (декана) створюється комісія з академічної доброчесності для розгляду апеляції, яка повинна розглянути апеляційну заяву у тижневий термін після створення комісії. При розгляді апеляцій на результати перевірки навчальних та кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти ступенів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» до складу апеляційної комісії обов'язково залучається представник органу студентського самоврядування.

Про дату, місце та час проведення засідання комісії заявника попереджають за допомогою наявних засобів зв'язку щонайменше за два робочі дні. Якщо заявник не з'явився на засідання комісії, то питання розглядається за його відсутності.

У випадку необхідності отримання додаткової уточнювальної інформації засідання комісії може проводитись у кілька етапів.

Результати засідання комісії оформлюються відповідним протоколом.

3.7. В окремих випадках, у тому числі при розгляді робіт здобувачів третього (освітнього-наукового) рівня за фактами академічного плагіату комісія може створюватися службовим розпорядженням ректора за поданням проректора з наукової (науково-педагогічної) роботи. До складу такої комісії можуть включатися кваліфіковані фахівці (за згодою), які не є співробітниками Університету.

4. Програмно-технічні засоби для перевірки на академічний плагіат

4.1. Програмно-технічні засоби перевірки на академічний плагіат є допоміжним засобом перевірки робіт на предмет виявлення фактів та обсягу неправомірних запозичень у поданій роботі.

4.2. Безпосередньо перевірку матеріалів зазначених у п. 3.1. здійснюють:

- здобувачі вищої освіти;
- відповідальні секретарі наукових журналів та оргкомітетів конференцій;

- вчені секретарі спеціалізованих вчених рад;
- відповідальна особа за перевірку на плагіат;
- Навчально-науковий центр проектної та науково-технічної діяльності.

4.3. Перевірка наукових робіт на наявність академічного плагіату проводиться з використанням програмно-технічних засобів за допомогою системи дистанційного навчання Moodle (для студентів та магістрантів), інші види робіт перевіряє науково-дослідна частина програмами на антиплагіат (StrikePlagiarism, Unicheck, Turnitin, Plagiarisma, тощо).

При прийнятті остаточного рішення враховується специфіка роботи, що перевіряється на наявність академічного плагіату (галузь знань, спеціальність), вид роботи (стаття, монографія, підручник, дисертація, дипломна робота тощо) та її унікальність.

5. Відповідальність авторів та посадових осіб за академічний плагіат

5.1. Встановлення комісією фактів незадовільної оригінальності низької унікальності є підставою відмови у наданні рекомендації для друку або відправлення цих матеріалів на доопрацювання. (П 3.3. Положення).

5.2. Низький відсоток оригінальності робіт здобувачів вищої освіти ступенів «бакалавр», «магістр» є підставою щодо прийняття комісією рішення про недопущення до захисту та відправку матеріалів на доопрацювання або видачу нового варіанта завдання.

5.3. У випадку використання запозиченого матеріалу без посилання на автора або джерело запозичення, кандидатська чи докторська дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії її розгляду без права захисту.

5.4. Виявлення фактів плагіату у творах докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня може бути підставою для розгляду атестаційною комісією питання щодо доцільності подальшого перебування даної особи у аспірантурі (докторантурі) чи відкріплення здобувача від кафедри.

5.5. Виявлення фактів плагіату наукових та науково-педагогічних працівників Університету може бути враховано при продовженні дії контракту.

5.6. Встановлення фактів плагіату в уже опублікованих творах докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня є підставою для заборони автору включати такі твори у перелік своїх науково-методичних публікацій.

5.7. Відповідно до правил, встановлених ч. 6 ст. 6 Розділу II Закону України «Про вищу освіту», до захисту допускається дисертація, виконана здобувачем ступеня доктора філософії самостійно. Виявлення в поданій до захисту дисертації фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації є підставою для відмови у присудженні ступеня доктора філософії.

Виявлення фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації у захищеній здобувачем дисертації є підставою для скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження йому ступеня доктора філософії та видачу відповідного диплома.

У разі встановлення відповідно до законодавства у кваліфікаційній роботі здобувача ступеня доктора філософії фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації та/або порушення встановленої законодавством процедури захисту дисертації рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії скасовується закладом вищої освіти чи науковою установою, в якому (якій) вона була утворена, або Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Якщо у захищеній здобувачем ступеня доктора філософії дисертації встановлено відповідно до законодавства факти академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації, його науковий керівник позбавляється права участі у підготовці та атестації здобувачів ступеня доктора філософії строком на два роки, голова та члени разової спеціалізованої вченої ради, в якій відбувся захист цієї дисертації, та офіційні опоненти, які надали позитивні висновки на дисертацію, позбавляються права участі в атестації здобувачів ступеня доктора філософії строком на два роки, а заклад вищої освіти позбавляється права утворювати разову спеціалізовану вчену раду за відповідною спеціальністю строком на один рік, крім випадку скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладом вищої освіти.

6. Прикінцеві положення

6.1. Положення набуває чинності з дати його затвердження наказом ректора.

6.2. Всі зміни та доповнення до Положення розглядаються та приймаються на засіданні вченої ради та затверджуються наказом ректора Університету.

6.3. Відповідальність та контроль за виконанням Положення несуть посадові особи Університету відповідно до їх функціональних обов'язків.